

Oturarak Voleybol Sporcularının Oturarak Voleybol Kavramına Yönelik Metaforik Algıları

Metaphorical Perceptions of Sitting Volleyball Athletes Towards the Concept of Sitting Volleyball

Sonay Serpil DAŞKESEN¹, Ekrem Levent İLHAN², Erdal ZORBA²

¹Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum, Türkiye.

²Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye.

AÇIK ERIŞİM

Editör:

Deniz BEDİR
Erzurum Teknik Üniversitesi, Spor
Bilimleri Fakültesi, Erzurum, Türkiye.

Hakemler:

Oğuz Kaan ESENTÜRK
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Erzincan, Türkiye.

Betül Akyol

İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi, Malatya, Türkiye.

İletişim:

Sonay Serpil DAŞKESEN
sonayserpilalpdogan@gmail.com

Tarihler:

Geliş: 27.05.2024

Kabul: 11.06.2024

Yayınlanma: 30.06.2024

Künye:

Daşkesen, S. S., İlhan, E. L., & Zorba, E. (2024). Oturarak voleybol sporcularının oturarak voleybol kavramına yönelik metaforik algıları. *IntJourExerPsyc*, 6(1), 1-8.

<https://doi.org/10.51538/intjouexerpsyc.1474133>

ÖZ: Bu araştırma, oturarak voleybol sporcularının oturarak voleybol kavramına yönelik metaforik algılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Araştırma grubunu oturarak voleybol süper liginde oynayan 2 kadın, 47 erkek olmak üzere toplamda 49 sporcu oluşturmaktadır. Verileri toplamak amacıyla her katılımcıya "Oturarak voleybol _____ gibidir, çünkü _____" cümlesini içeren bir form ve demografik bilgilerini içeren kişisel bilgi formu sunulmuştur. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Metaforun konusuyla alakalı olmayan iki form analiz dışı bırakılmıştır. İçerik analizi yapılmış ve benzer özellikteki metaforlar için kategoriler oluşturulmuştur. Yüzdeler ve frekans analizi yapmak için SPSS 24 programından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre oturarak voleybol sporcuları 39 adet geçerli metafor üretmişlerdir. Üretilen metaforlar beş kategoride toplanmıştır. Bunlar "Sağlık unsuru, Psikoloji unsuru, Sosyalleşme unsuru, Engelleri aşma unsuru, Mutluluk unsuru" şeklindedir. İncelenen tüm metaforlar olumludur. İstenmeyen veya olumsuz hiçbir metaforun olmadığı söylenebilir. Araştırmada oturarak voleybol kavramına yönelik en fazla "hayat" metaforunun üretildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: oturarak voleybol, metafor, fenomenoloji.

ABSTRACT: This research aims to reveal the metaphorical perceptions of sitting volleyball athletes towards sitting volleyball. Participants were reached by snowball sampling method. The research sample group consists of 49 athletes, 2 females and 47 males, playing in the sitting volleyball super league. In order to collect data, each participant was presented with a form containing the sentence "Sitting volleyball is like _____ because _____" and a personal information form containing demographic information. The phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used in this research. Two metaphors that were unrelated to the topic were excluded from the analysis. Finally, content analysis was conducted, and categories were created for metaphors with similar characteristics. SPSS 24 program was used to perform percentage and frequency analysis. According to the findings, sitting volleyball athletes produced 39 valid metaphors. The metaphors produced were grouped into five categories. These are "Health, Psychology, Socialization, Overcoming Disabilities, Happiness". All metaphors examined are positive. It can be said that there are no unwanted or negative metaphors. In the research, it was determined that the most used metaphor for the concept of sitting volleyball was "life".

Keywords: sitting volleyball, metaphor, phenomenology.

1. GİRİŞ

Engellilik, ruhsal ya da fiziksel problemler nedeniyle günlük yaşamın gerekliliği olan aktiviteleri yerine getirmede yaşanan zorluklar olarak tanımlanmaktadır (Charalampos ve ark., 2015). Bu zorluklarla başa çıkmada; aile (Er, 2011), arkadaşlık (Richardson, 2002) eğitim öğretim (Orhan & Genç, 2010), erken müdahale (Jackson & Schatschneider, 2014) ve sporun (Savucu & Biçer, 2008) önemli rolü vardır. Spor aynı zamanda engelli bireylerin sosyal (Boccia ve ark., 2019; Marques & Alves, 2021), fiziksel (Namlı, 2012), fizyolojik (Aguiar ve ark., 2008) ve psikolojik özelliklerinin (Güngör ve ark., 2019) gelişimine de katkı sağlamaktadır.

Başlangıçta sportif aktiviteler engellilerin rehabilitasyon süreçlerine katkı sağlamak amacıyla yapılsa da zamanla rekabet içeren sportif branşlara dönüşmüştür (Vute, 2009). Engelliler için rekabet içeren sportif branşlar arasında tekerlekli sandalye basketbol, ampute futbol, yüzme, atletizm ve oturarak voleybol sayılabilir (TMPK, 2024). Oturarak voleybol branşı, Les Autres, nöromüsküler hastalık, ampütasyon, multiple skleroz, çocuk felci ve minimal engelli bireyler için tasarlanmıştır (Ng, 2012). Oturarak voleybol geleneksel voleybol branşına benzer olarak 6 kişiyle oynanır ve iki takımdan oluşur (Şanal, 2023). Oyun alanı geleneksel voleyboldan daha küçük ve filenin yüksekliği daha düşüktür. Bu nedenle oldukça hızlı oynanan bir branştır (Leung ve ark., 2020). Kapsayıcı ve dinamik bir spor olan oturarak voleybol her yetenekten ve yaştan kadın ve erkeğe hitap ederek rekabetçi bir ruhu teşvik eder. Tarihsel açıdan oturarak voleybol geleneksel voleybolu ve sitzballı bir araya getiren bir branş olmakla birlikte ilk olarak 1956 yılında tanıtılmış, 1976 yılında ise paralimpik programa gösteri sporu olarak dahil edilmiştir (Konar ve ark., 2020). 1980'lerde de resmi bir disiplin olarak kabul görmüştür. Günümüzde hızla büyüyen ve popüler olan oturarak voleybol dünyanın birçok yerinde takip edilmekte ve oynanmaktadır (Palma & Mollisso, 2017). Bu durum ise bilim insanlarının dikkatini çekerek bu alanda birçok araştırmanın yapılmasına olanak sağlamıştır. Bilim insanları engelliler için sporun fiziksel ve fizyolojik olarak etkilerinin yanı sıra psikolojik ve sosyal açıdan da etkilerinin araştırılmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda pek de yeni olmayan bir kavram karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram metafor olarak ifade edilmektedir (Mahlios ve ark., 2010).

Metafor, soyut bir kavramı somutlaştırarak anlaşılmasını kolaylaştırmakta (Singh, 2010) ve aynı

zamanda bir nesneyi, düşünceyi benzeterek ifade etme biçimidir (Güveli ve ark., 2011). Tek başına bir şeyi kanıtlamasalar dahi deneyimlediğimiz şeyi ışık altında görmemize olanak tanır (Şaban, 2006). Metaforlar deneyimleri tutarlı kılma konusunda pekiştirici oldukları için kendi kendini gerçekleştiren kehanetler olarak da bilinirler (Lakoff & Johnson, 2008). Dolayısıyla metaforlar, oturarak voleybol sporcularının yaptıkları spor hakkında görüşlerini ve deneyimlerini ve bu deneyimlerin gelecekteki eylemlerine ne şekilde yön vereceklerine dair önemli ipuçları sağlayabilirler. Bu bağlamda spor bilimleri, sık sık benzetmeler kullanıldığı için metafor oluşturmaya uygundur (İnan ve ark., 2019). Günümüzde spor bilimleri alanında metafor araştırmalarına ilgi giderek artmaktadır (Çakmak ve ark., 2024; Gür & Taşkın, 2022; Kurtipek, 2019; Pekel ve ark., 2023a; Sevinç & Ergenç, 2017; Yetim & Kalfa, 2019; Yıldız & Doğu, 2022). Bu ilginin nedeni metaforların insan yaşamında deneyimlerini kavramsallaştırması ve anlamlandırması adına güçlü bir araç olduğunun düşünülmesidir (Mahlios ve ark., 2010).

Literatür incelendiğinde farklı branşlardaki engelli bireylerin metaforik algılarının (Gür & Taşkın, 2022) her ne kadar incelendiği görülse de branş bazında bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda yapılan araştırma oturarak voleybol sporcularının oturarak voleybol kavramına yönelik metaforik algılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Metaforlar aracılığıyla oturarak voleybol sporcularının oturarak voleybola yönelik duygu ve düşünceleri ile bakış açılarını ortaya koymak hedeflenmiştir. Yapılan bu araştırmaya ilişkin araştırma soruları aşağıda yer almaktadır:

- 1) Oturarak voleybol sporcularının "oturarak voleybol" kavramına ilişkin ortaya koyduğu metaforlar nelerdir?
- 2) Oturarak voleybol sporcuları tarafından ortaya konan metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?
- 3) Oturarak voleybol sporcularının ortaya koydukları kategoriler bakımından oturarak voleybola yönelik algıları nasıldır?

2. METOT

2.1. Araştırma Grubu (Evren-Örnekleme)

Bu araştırma, oturarak voleybol sporcularının oturarak voleybol kavramına yönelik algılarını ortaya çıkarması nedeniyle nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji/phenomology) çalışmasıdır. Olgu bilim insanların bir olguyla alakalı

algılarını, deneyimlerini ve yönelimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Araştırma grubunu 2023-2024 yılında oturarak voleybol süper liginde lisanslı oturarak voleybol sporcusu olan 49 sporcu (2 kadın, 47 erkek) oluşturmaktadır. Sporcuların yaşları 14 ile 53 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 32'dir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, metafor formu ve araştırmacılar tarafından oluşturulmuş kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda, araştırma grubunun demografik özelliklerini belirlemek amacıyla sporcuların yaşları ve cinsiyetleri ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması/İşlem Yolu

Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Kartopu örneklemede, referans bir kişi seçilmekte ve bu kişi ile birlikte diğer katılımcılara ulaşılmaktadır (Biernacki & Waldorf, 1981). Ulaşılan katılımcılara Google formlarda hazırlanmış olan metafor formu ve kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Bu formda oturarak voleybolcuların oturarak voleybol kavramıyla ilgili algılarını ortaya çıkarmak için "Oturarak voleybol..... gibidir/benzer; çünkü..." cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Metaforda kullanılan "gibidir" kavramı kaynak ve konu arasında bağlantıyı ortaya koymak amacıyla "çünkü" kavramı ise sporcuların tanımladıkları metaforu anlaşılır bir temele oturtmaları için kullanılmıştır (Saban, 2008).

2.4. Verilerin Analizi

İçerik analizi, benzer verileri belirli tema ve kavramlar altında toplama ve bu verileri anlamlı bir şekilde yorumlama sürecidir (Yıldırım & Şimşek, 2011). İçerik analizi kullanılan bu çalışmadan elde edilen veriler betimsel istatistikî yöntemler (frekans ve yüzde) kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin analizi esnasında kodlama ve ayıklama, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşamaları uygulanmıştır.

2.5. Verilerin Kodlanması ve Ayıklanması

Veriler analiz edilirken ilk olarak metaforun konusuyla alakalı olmayan/herhangi bir metafor ifadesi barındırmayan 2 form analiz dışı bırakılmıştır.

2.6. Kategori Geliştirme

Metaforlar 1'den başlayarak numaralandırılmış, tabloya dönüştürülmüş ve kullanma sıklıkları ortaya konmuştur. Oturarak voleybol kavramına ilişkin 39 metafor üretilmiş ve bu metaforlar beş kategori altında toplanmıştır. SPSS 24 programından faydalanılarak

frekans analizi yapılmıştır. Metaforlar incelendiğinde olumsuz anlam taşıyan metafora rastlanmamıştır. Bazı durumlarda metaforlar her ne kadar aynı ifade barındırır da işaret ettiği anlamlar bakımından farklı oldukları için farklı kategorilere yerleştirilmiştir. Örneğin "hayat" metaforu bir örnekte engelleri aşma ile ilişkilendirilirken başka bir örnekte psikoloji unsuru olarak nitelendirilmiştir.

2.7. Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmada oturarak voleybol sporcularına açıklama yapılırken yönlendirici ifade kullanılmamaya özen gösterilmiştir. Elde edilen veriler olduğu gibi aktarılmıştır. Verilerin analizi sürecinde 2 uzman görüşü alınmıştır. Araştırmacılar ve uzmanlar arasında görüş birlikleri ve farklılıkları tespit edilerek metaforların doğru kategorileri temsil edip etmediklerini belirlemek için analiz yapılmıştır. Yapılan bu araştırmanın güvenilirliği için [Güvenirlik = (Görüş Birliği / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100] formülü kullanılmıştır (Miles & Huberman, 2015). Bu formülle yapılan araştırmanın güvenilirliği madde için %92 olarak hesaplanmıştır. %90 ve üzeri istenilen bir güvenilirlik durumu olduğu için gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmasında %92 oranında bir güvenilirlik elde edilmiş ve yeterli görülmüştür.

3. BULGULAR

Tablo 1

Katılımcıların Oturarak Voleybol Kavramına Yönelik Oluşturduğu Metaforların Sayısal Verileri

Metafor	n	Metafor	n
Yaşama sevinci	1	Tutamaç	1
Hayat	4	Tutku	2
Su	1	Farklı bir evren	1
Sağlıklı bir besin	1	Antidepresan	1
Yaşam kaynağı	3	Eğlenceli bir aktivite	1
Terapi	2	Uçmak	1
Eğlenceli bir oyun	1	Hayatımın parçası	1
Umut	1	Stres atma aracı	1
Aşk	1	Tanışma lokasyonu	1
Demir	1	Özgüven kaynağı	1
Ayna	1	Sigara paketi	1
Farklı bir dünya	1	Kırılmaz cam	1
Sınırsız bir deniz	1	İkinci bir hayat	1
Meditasyon	1	Yeşil bir bahçe	1
Sihir	1	Fanus	1
Sevgi	1	Huzur kaynağı	1
Her derde deva	1	Kapı	1
Adrenalin hormonu	1	Okul	1
Hayat ışığı	1	Aile	1
Yaşam	2		

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların oturarak voleybol kavramına ilişkin toplam 39 farklı metafor oluşturduğu tespit edilmiştir. En sık kullanılan metaforlar ise sırasıyla

hayat (4), yaşam kaynağı (3), yaşam (2), terapi (2) ve tutku (2)'dur.

Tablo 2

Oturarak Voleybol Kavramı Kavramsal Kategorileri ve Bu Kategorileri Oluşturan Metaforların Sayısal Dağılımları

Kategori	Metaforlar	Farklı metafor sayısı	f	Sporcu sayısı %
Sağlık unsuru	Sağlıklı bir besin (1), adrenalin hormonu (1), her derde deva (1), demir (1), yaşam (2), su (1)	6	7	14,89
Psikoloji unsuru	Meditasyon (1), antidepresan (1), stres atma aracı (1), özgüven kaynağı (1), fanus (1), ayna (1), yaşam kaynağı (3), hayat (2)	8	11	23,40
Sosyalleşme unsuru	Okul (1), aile (1), tanışma lokasyonu (1), kapı (1), hayat ışığı (1)	5	5	10,64
Engelleri aşma unsuru	Sınırsız bir deniz (1), sihir (1), uçmak (1), farklı bir dünya (1), farklı bir evren (1), ikinci bir hayat (1), hayat (1), tutku (1), tutamaç (1)	9	9	19,15
Mutluluk unsuru	Yaşama sevinci (1), eğlenceli bir oyun (1), eğlenceli bir aktivite (1), kırılmaz cam (1), sigara paketi (1), yeşil bir bahçe (1), sevgi (1), aşk (1), umut (1), tutku (1), huzur kaynağı (1), hayat (1), hayatımın parçası (1), terapi (2)	14	15	31,91

Tablo 2 incelendiğinde metaforlar oturarak voleybol kavramına ilişkin sahip oldukları özellikler bakımından sırasıyla "Sosyalleşme Unsuru (%10,64), Sağlık Unsuru (%14,89), Engelleri Aşma Unsuru (%19,15), Psikoloji Unsuru (%23,40), Mutluluk Unsuru (%31,91)" şeklinde 5 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Aşağıda her bir kategori ile alakalı bilgilere yer verilmiş olup 3 metafor örneği sunulmuştur.

Sağlık Unsuru Olarak Oturarak Voleybol

Sağlık unsuru kategorisi 7 (%14,89) oturarak voleybol sporcusunun cevabıyla oluşturulmuştur. Oluşturulan kategorilerde 6 farklı metafor kullanılmıştır.

- Oturarak voleybol benim için su gibidir. Çünkü bizler birer toprağız ve ancak suyla kavuşursak verimli ve sağlıklı oluruz (Sporcu 3).
- Oturarak voleybol benim için demir gibidir. Çünkü spor yaptığımda kendimi daha güçlü hissediyorum (Sporcu 12).
- Oturarak voleybol benim için her derde deva gibidir. Çünkü sağlık verir (Sporcu 20).

Psikoloji Unsuru Olarak Oturarak Voleybol

Psikoloji unsuru kategorisi 11(%23,40) oturarak voleybol sporcusunun cevabıyla oluşturulmuştur. Oluşturulan kategorilerde 8 farklı metafor kullanılmıştır.

- Oturarak voleybol benim için stres atma aracı gibidir. Çünkü iş ortamımdaki tüm sıkıntıları burada atıyorum (Sporcu 34).

- Oturarak voleybol benim için fanus gibidir. Çünkü hayatın verdiği streslerden uzaklaşıyorum (Sporcu 42).
- Oturarak voleybol benim için yaşam kaynağı gibidir. Çünkü beni motive eden hayata bakış açımı değiştiren bir branştır (Sporcu 8).

Sosyalleşme Unsuru Olarak Oturarak Voleybol

Sosyalleşme unsuru kategorisi 5 (%10,64) oturarak voleybol sporcusunun cevabıyla oluşturulmuştur. Oluşturulan kategorilerde 5 farklı metafor kullanılmıştır.

- Oturarak voleybol benim için kapı gibidir. Çünkü evimden çıkıp sosyalleşiyorum (Sporcu 44).
- Oturarak voleybol benim için bir aile gibidir. Çünkü yeni kardeşler sahibi oldum (Sporcu 47).
- Oturarak voleybol benim için hayat ışığı gibidir. Çünkü birçok insan üniversite hayatına ve sosyal hayata onunla başladı (Sporcu 22).

Engelleri Aşma Unsuru Olarak Oturarak Voleybol

Engelleri aşma unsuru kategorisi 9 (%19,15) oturarak voleybol sporcusunun cevabıyla oluşturulmuştur. Oluşturulan kategorilerde 9 farklı metafor kullanılmıştır.

- Oturarak voleybol benim için tutamaç gibidir. Çünkü ayağa kalkıp kendime gelmemde çok yardımcı oldu (Sporcu 23).

- Oturarak voleybol benim için vazgeçilmez bir tutku gibidir. Çünkü engellerimi bu sporda unutuporum (Sporcu 25).
- Oturarak voleybol benim için ikinci bir hayat gibidir. Çünkü engelimi yendiğim tek yerdir (Sporcu 40).

Mutluluk Unsuru Olarak Oturarak Voleybol

Mutluluk unsuru kategorisi 15 (%31,91) oturarak voleybol sporcusunun cevabıyla oluşturulmuştur. Oluşturulan kategorilerde 14 farklı metafor kullanılmıştır.

- Oturarak voleybol benim için yeni açılmış bir sigara paketi gibidir. Çünkü kendimi iyi hissediyorum (Sporcu 38).
- Oturarak voleybol benim için aşk gibidir. Çünkü her maça çıktığımda kalbim hızlıca atıyor (Sporcu 11).
- Oturarak voleybol benim için terapi gibidir. Çünkü rahatsızlığımın verdiği üzüntüyü bana unutturuyor (Sporcu 6).

4. TARTIŞMA

Araştırmada oturarak voleybol kavramına ilişkin 5 kavramsal kategori ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler; sosyalleşme unsuru (%10,64), sağlık unsuru (%14,89), engelleri aşma unsuru (%19,15), psikoloji unsuru (%23,40) ve mutluluk unsuru (%31,91) şeklindedir.

Mutluluk unsuru olarak oturarak voleybol kategorisi en çok metafor üretilmiş olan kategoridir. Sevinç ve Ergenç (2017)'in lisans öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada en çok metafor üretilen kategorinin mutluluk kategorisi olduğu görülmektedir. Futbol hakemleriyle ilgili yapılan başka bir çalışma incelendiğinde hakemler futbolu en çok mutluluk ve/haz veren faaliyet olarak tanımlamışlardır (Pekel ve ark., 2023b). Yine Karakaya ve Salici (2016)'nın yapmış olduğu çalışmada da en fazla metaforun mutluluk kategorisinde üretildiği tespit edilmiştir. Bu durumda mevcut araştırma literatürüyle benzerlik göstermektedir. Fiziksel aktivite yapma ve sürdürme sırasında hipotalamusun altındaki sinir sistemi uyarılır ve beta-endorfin hormonu salgılanır. Bu hormon orta şiddetteki fiziksel aktivite sırasında daha da artar. Bu durum mutluluk seviyesinin artmasına ve egzersizin neden olduğu ağrı hissini azalmasına sebep olmaktadır (Abdulrasool ve ark., 2020). Bu nedenle spor yapan bireylerin mutluluk düzeylerinin spor yapmayan bireylerden daha yüksek olduğu bilinmektedir (Demir & Duman, 2019).

Psikoloji unsuru olarak oturarak voleybol kategorisi kategoriler arasında 2. sırada yer almaktadır.

Fiziksel aktivite ve psikoloji arasındaki ilişki farklı psikoloji kuramları çerçevesinde açıklanabilmektedir. Bu kuramlardan biri olan bilişsel kuramın temel varsayımı olumsuz düşüncelerin duygu ve davranışları etkilemesidir (Bengisoy ve ark., 2019). Fiziksel aktivite bu olumsuz düşünceleri azaltmakta ve olumlu düşünme becerilerini geliştirmektedir (Çil ve ark., 2023). Ayrıca spor yaparken elde edilen başarı benlik saygısı ve özgüveni geliştirmektedir (Sabin & Marcel, 2014). Bir diğer psikoloji kuramı olan öz belirleme kuramına göre insanlar özerklik, yeterlik ve ilişkili olma ihtiyaçlarını yeterince karşıladıkları sürece psikolojik iyi olma haline sahip olurlar. Fiziksel aktivite bireylerin özerklik, yeterlik ve ilişkili olma ihtiyaçlarını karşılamada yardımcı olmaktadır (Sarı ve ark., 2011). Bu ihtiyaçların karşılanması psikolojik sağlığı ve genel ruh halini olumlu etkilenmektedir (Dereceli, 2021). Bu durum sporun yalnızca fizyolojik parametreler üzerine değil çeşitli psikolojik parametreler üzerine de olumlu etkilerinin olduğunu göstermektedir (Tekkurşun-Demir & İlhan, 2020).

Engelleri aşma unsuru olarak oturarak voleybol kategorisi kategoriler arasında 3. sırada yer almaktadır. Bireylerin olumsuz yaşam koşullarına gösterdiği uyum ve bu olumsuz koşullarla başa çıkma yeteneği psikolojik sağlık olarak tanımlanmaktadır (Block & Kremen, 1996). Psikolojik sağlık geliştirilebilir bir özellik olması bakımından önemlidir. Sosyal destek (Turgut & Çapan, 2017), pozitif düşünme ve tutum (Gizir, 2007) ve fiziksel aktivite (Düzen & Özçelik, 2022) psikolojik sağlığı geliştirme stratejilerinden bazılarıdır. Engelli bireylerin sporla birlikte psikolojik sağlık seviyelerinin arttığı ve oturarak voleybol sporunun, bu bireyler tarafından engelleri aşmada etkili bir araç olarak görüldüğü düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde herhangi bir çalışmada engelleri aşma ile ilgili bir kategoriye rastlanmamaktadır. Bunun nedeni olarak engelli bireylerle ilgili metafor çalışmalarının henüz yeterli sayıda olmaması söylenebilir.

Sağlık unsuru olarak oturarak voleybol kategorisi kategoriler arasında 4. sırada yer almaktadır. Koç ve ark. (2015) yapmış oldukları çalışmada üretilen metaforların %41,86'sının, Sevinç ve Ergenç (2017)'in yapmış oldukları çalışmada ise üretilen metaforların %21,2'sinin sporun sağlık unsuru olduğu kategoride toplandığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmada ise %14,89'unun sporun sağlık unsuru olduğu kategoride toplandığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde sporun bireylerin kronik hastalıklarını önlediği ve diğer sağlık yararlarının olduğu çeşitli çalışmalarla rapor edilmiştir. Aynı zamanda spor fizyolojik sistemlerin iyi bir şekilde çalışmasına neden

olduğu için doğal bir tedavi görevi görür ve doğal bir ilaç olarak nitelendirilir (Anderson & Durstine, 2019; Guo ve ark., 2016). Bu durum araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Sosyalleşme unsuru (%10,64) olarak oturarak voleybol kategoriler arasında 5. sırada yer almaktadır. Az sayıda sporcunun sosyalleşme unsurunu metaforik bağlamda kullandığı görülse de bu sonuç önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Pekel ve ark. (2023c) yapmış oldukları çalışmada sporun ragbi sporcularını sosyalleştirdiğini bulgulamıştır. Bu nedenle yapılan bu çalışma literatür ile benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda engelli bireylerle ilgili yapılan çalışmalarda da sporun engelli bireyleri sosyalleştirdiğine dair çeşitli kanıtlar bulunmaktadır (Foster ve ark., 2018; İlhan, 2008).

Sonuç olarak oturarak voleybol sporcularının "oturarak voleybol kavramına" ilişkin üretmiş oldukları metaforların olumlu olduğu görülmektedir. Tekerlekli sandalye basketbol, ampute futbol gibi bedensel engelliler branşlarında da ilgili araştırma tasarımları yapılarak literatüre katkı sağlanabilir.

5. ETİK BEYANI

Araştırma Gazi Üniversitesi, Etik Komisyonundan 16.04.2024 tarih ve 2024 – 644 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

6. YAZAR KATKILARI

Yazarlar eşit düzeyde katkı sağlamıştır.

7. KAYNAKLAR

- Aguiar, A. S., Tuon, T., Albuquerque, M. M., Rocha, G. S., Speck, A. E., Araújo, J. C., Dafré, A. L., Prediger, R. D. S., & Pinho, R. A. (2008). The exercise redox paradigm in the Down's syndrome: improvements in motor function and increases in blood oxidative status in young adults. *Journal of Neural Transmission*, 115(12), 1643-1650. <https://doi.org/10.1007/s00702-008-0120-x>
- Abdulrasool, M. D., EmadOdaJoda, A. A., & Abdulrasool, M. D. (2020). The effect of psycho-physiological sports proposed in terms of the hormone endorphins serotonin and their relative results on mental fitness in the aged. *Annals of Tropical Medicine and Public Health*, 23(13), 231-369. <https://doi.org/10.36295/ASRO.2020.231369>
- Anderson, E., & Durstine, J. L. (2019). Physical activity, exercise, and chronic diseases: A brief review. *Sports Medicine and Health Science*, 1(1), 3-10. <https://doi.org/10.1016/j.smhs.2019.08.006>
- Bengisoy, A., Özdemir, M. B., Erkivaç, F., Şahin, S., & İskifoğlu, T. Ç. (2019). Bilişsel davranışçı terapi kullanılarak yapılan araştırma makalelerinin içerik analizi 1997-2018. *Turkish Psychological*

- Counseling and Guidance Journal*, 9(54), 745-793. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/48897/623282>
- Biernacki, P., & Waldorf, D. (1981). Snowball sampling: Problems and techniques of chain referral sampling. *Sociological Methods & Research*, 10(2), 141-63. <https://doi.org/10.1177/004912418101000205>
- Block, J. & Kremen, A. M. (1996). IQ and ego-resiliency: Conceptual and empirical connections and separateness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 349-361. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.2.349>
- Boccia, S., Izzo, R., D'Elia, F., & Fattore, S. (2019). A wheelchair by the overboard model: A technological instrument for disabled basketball players. *Journal of Human Sport and Exercise*, 14, S1080-S1086. <https://doi.org/10.14198/jhse.2019.14.Proc4.71>
- Charalampos, S., Silva, C. F., & Kudlacek, M. (2015). When sitting becomes sport: Life stories in sitting volleyball. *European Journal of Adapted Physical Activity*, 8(1), 30-44. <https://doi.org/10.5507/euj.2015.003>
- Çakmak, G., Kahveci, M. S., & Karagün, E. (2024). Sağlık çalışanlarının egzersiz ve spor kavramlarına ilişkin metaforları. *The Online Journal Of Recreation and Sports*, 13(1), 28-38. <https://doi.org/10.22282/tojras.1332238>
- Çil, H., İter, İ., & İlhan, E. L. (2023). Sporcu olmak ya da olmamak: Bedensel engelli bireylerde olumlu düşünme ve stres. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(1), 38-49. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.1177419>
- Demir, K., & Duman, S. (2019). Bireylerin spor yapma durumlarıyla, benlik saygıları ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(4), 437-449. <https://doi.org/10.31680/gaunjs.567126>
- Dereceli, Ç. (2021). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Mutluluk Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 5(2), 82-87. <https://dergipark.org.tr/en/pub/seder/issue/62382/968969>
- Di Palma, D., & Molisso, V. (2017). Sitting volleyball & psychological dimensions in disability. *Research Journal of Humanities and Cultural Studies*, 3(3), 34-40. <https://iirdjournals.org/abstract.php?j=RJHCS&pn=Sitting%20Volleyball%20&%;20Psychological%20Dimensions%20in%20Disability&id=1002>
- Düzen, A. Ç., & Özçelik, İ. Y. (2022). Lise öğrencilerinin spor yapma durumuna göre psikolojik sağlık ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 176-191. <https://doi.org/10.38021/asbid.1078952>
- Er, R. K. (2011). *Aile ve kardeş eğitimi programının engelli çocuğa yönelik tutum ve davranışlara etkisi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Foster, R., Fitzgerald, H., & Stride, A. (2019). The socialization and participation of Deaflympians in sport. *Sport in Society*, 22(12), 1904-1918. <https://doi.org/10.1080/17430437.2018.1530219>
- Gizir, C. (2007). Psikolojik sağlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(28), 113-128.
- Guo, Y. C., Shi, H. Y., Yu, D. H., & Qiu, P. X. (2016). Health benefits of traditional Chinese sports and physical activity for older adults: A systematic review of evidence. *Journal of Sport and*

- Health Science, 5(3), 270-280. <https://doi.org/10.1016/j.jshs.2016.07.002>
- Güngör, N. B., Yılmaz, A., & İlhan, E. L. (2019). Yaşam kalitesi bağlamında özel bir sporcunun kazanımları: Ebeveyn görüşleri doğrultusunda bir durum çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(3), 421-443. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.488740>
- Gür, Y., & Taşkın, A. K. (2022). Farklı branşlardaki engelli sporcuların antrenör ve spora yönelik metaforik algıları. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 176-187. <https://doi.org/10.31680/gaunjs.1149007>
- Güveli, E., İpek, A., Atasoy, E., & Güveli, H. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının matematik kavramına yönelik metafor algıları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 2(2), 159-140. <https://dergipark.org.tr/en/pub/turkbilmat/issue/21564/231443>
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 315-324. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/49101/626554>
- İnan, M., Dervent, F., & Karadağ, B. (2019). Spor Paydaşlarının fairplay kavramına ilişkin metaforik algıları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(2), 85-95. <https://doi.org/10.17644/sbd.339141>
- Jackson, C. W., & Schatschneider, C. (2014). Rate of language growth in children with hearing loss in an auditory-verbal early intervention program. *American Annals of the Deaf*, 158(5), 539-554. <https://doi.org/10.1353/aad.2014.0006>
- Karakaya, E. D., & Salici, O. (2016). Isparta'da öğrenim gören 11-13 yaş gurubu öğrencilerin popüler spor branşları hakkındaki metaforik algılarının belirlenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(3), 1059-1076. <https://doi.org/10.24289/ijsser.279029>
- Koç, M., Murathan, F., Yetiş, Ü., & Murathan, T. (2015). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin spor kavramına ilişkin algıları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(9), 294-303. <http://doi.org/10.16992/ASOS.539>
- Konar, N., Şanal, A., & Vardar, T. (2020). Oturarak voleybol Türkiye kupasında yer alan takımların reaksiyon zamanlarının turnuva başarı sıralamasına etkisi. *Annals of Health Sciences Research*, 1(1), 7-12. <https://dergipark.org.tr/en/pub/annhealthscires/issue/68855/1086131>
- Kurtipek, S. (2019). Spor kulüplerine üye bireylerin spor kulübü kavramına ilişkin algılarının belirlenmesi: Bir metafor analizi çalışması. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 209-145. <https://doi.org/10.33689/spormetre.474481>
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2008). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Leung, K. M., Chung, P. K., & Chu, W. L. (2020). Evaluation of a sitting light volleyball intervention to adults with physical impairments: qualitative study using social-ecological model. *Bmc Sports Science Medicine and Rehabilitation*, 12(1). <https://doi.org/10.1186/s13102-020-00187-8>
- Mahlis, M., Massengill-Shaw, D., & Barry, A. (2010). Making sense of teaching through metaphors: a review across three studies. *Teachers and Teaching*, 16(1), 49-71. <https://doi.org/10.1080/13540600903475645>
- Marques, M. P., & Alves, A. C. D. (2021). Investigating environmental factors and paralympic sports: an analytical study. *Disability and Rehabilitation-Assistive Technology*, 16(4), 414-419. <https://doi.org/10.1080/17483107.2020.1780483>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi: genişletilmiş bir kaynak kitap*. Çeviri editörleri: Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Namlı, S. (2012). *Spor yapan veya yapmayan otistik engelli bireylerin davranış ve motor performanslarının karşılaştırılması* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Ng., K. (2012). *When sitting is not resting: Sitting volleyball*. Author House.
- Orhan, S., & Genç, K. G. (2015). Engellilere yönelik ülkemizdeki özel eğitim hizmet uygulamaları ve örnek ülke karşılaştırması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 35(2). <https://doi.org/10.21560/spcd.35323>
- Pekel, A. Ö., Kırkoğlu, N., İğdir, E. C., & Okan, İ. (2023a). Futbol hakemlerinin fair play kavramına yönelik algıları: metafor çalışması. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 12(3), 362-367. <https://doi.org/10.22282/tojras.1301923>
- Pekel, A. Ö., Kırkoğlu, N., Ünver, M., & Şahin, Y. (2023b). Futbol hakemleri futbol sahasından sesleniyor. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 79-89. <https://besyodergi.bozok.edu.tr/ubosbid/ozet/2101/futbolda-temel-egitim-alan-cocuklarda-surat-ceviklik-denge-ve-dikey-sicrama-performansi-arasindaki-iliskinin-incelemesi>
- Pekel, A. Ö., Kırkoğlu, N., Yatak, S., & Aydos, L. (2023c). Ragbi sporcularının ragbi kavramına yönelik metaforik algıları. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 28(4), 253-259. <https://doi.org/10.53434/gbesbd.1273351>
- Richardson, P. K. (2002). The School as Social Context. Social interaction patterns of children with physical disabilities. *The American Journal of Occupational Therapy*, 56(3). <https://doi.org/10.5014/ajot.56.3.296>
- Saban, A. (2008). İlköğretim I. Kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ilkonline/issue/8601/107119>
- Sabin, S. I., & Marcel, P. (2014). Study regarding the impact of sport competitions on students socialization. *European Scientific Journal*, 10(26). <https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/4293/4115>
- Sarı, İ., Yenigün, Ö., Altıncı, E. E., & Öztürk, A. (2011). Temel psikolojik ihtiyaçların tatmininin genel öz yeterlik ve sürekli kaygı üzerine etkisi (Sakarya Üniversitesi Spor Yöneticiliği Bölümü örneği). *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 149-156. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000212
- Savucu, Y., & Biçer, S. Y. (2009). Zihinsel engellilerde fiziksel aktivitelerin önemi. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 1(2), 117-122. <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-zihinsel-engellilerde-fiziksel-aktivitelerin-onemi-55925.html>
- Sevinç, Ö. S., & Ergenç, M. (2017). Düzce Üniversitesi'nin bazı fakültelerinde öğrenim görmekte olan lisans öğrencilerinin "spor" hakkındaki metaforları. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 106-131. <https://dergipark.org.tr/en/pub/dusbed/issue/33302/370718>

- Singh, K. (2010). Metaphor as a tool in educational leadership classrooms. *Management in Education*, 24(3), 127–131. <https://doi.org/10.1177/0892020608090411>
- Şaban, A. (2006). Functions of metaphor in teaching and teacher education: A review essay. *Teaching Education*, 17(4), 299-315. <https://doi.org/10.1080/10476210601017386>
- Şanal, A. (2023). *Engelliler için spor*. 1. Baskı, İlhan EL. (Ed), Nobel Yayınevi.
- Tekkurşun-Demir, G., & İlhan, L. (2020). Engelli sporcularda spora katılım motivasyonu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(1), 49-69. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.490063>
- TMPK. (2024, 3 Mayıs). Paralimpik sporlar. <https://www.tmpk.org.tr/paralimpik-sporlar>
- Turgut, Ö., & Çapan, B. E. (2017). Ergen psikolojik sağlamlık düzeyinin yordayıcıları: Algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 162-183. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.309934>
- Vute, R. (2009). *Teaching and coaching volleyball for the disabled*. Foundation Course Handbook.
- Yetim, A. A., & Kalfa, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin sporla ilgili metaforik algıları ve spor etkinliği dersi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 41-54. <https://doi.org/10.33689/sportmetre.467650>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Basım). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, A. B., & Doğu, G. A. (2022). Sporda teknoloji kullanımı: bir metafor çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 67-80. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.980957>